

Til lovforslag nr. L 139. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 21. maj 2002

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven

(Forbedret vidnebeskyttelse)

[af justitsministeren (Lene Espersen)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 27. februar 2002 og var til 1. behandling den 14. marts 2002. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 5 møder.

Ekspertmøde

Onsdag den 8. maj 2002 afholdt Retsudvalget et internt ekspertmøde om lovforslaget.

Høring

Lovforslaget blev samtidig med fremsættelsen sendt i høring. Den 13. marts og den 5. april 2002 sendte justitsministeren de indkomne høringssvar til udvalget. Den 23. april 2002 sendte justitsministeren et høringsnotat til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget en skriftlig henvendelse fra professor, dr.jur. Eva Smith, Det Retsvidenskabelige Institut A, Københavns Universitet.

Justitsministeren har over for udvalget kommenteret den skriftlige henvendelse.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 23 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, DF, KF og KRF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* i udvalget (S, SF, RV og EL) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget finder det principielt betænkeligt at indføre muligheden for totalt anonyme vidner i forhold til tiltalte. Et sådant skridt bør som minimum fordre et udtalt og dokumenteret behov. Imidlertid har det ikke været muligt at få dokumentation for, i hvilket omfang de eksisterende bestemmelser til vidnebeskyttelse anvendes, endsige hvilke barrierer der måtte være for anvendelsen heraf.

S, SF og RV kan tilslutte sig de tilkendegivelser, Retsudvalget har modtaget fra professor Eva Smith, og høringssvarene fra Advokatrådet og Landsforeningen af Beskikkede Advokater.

S, SF og RV er bekymrede for afgrænsningen af anvendelsesområdet, der beskrives som ganske særlige tilfælde i sager om »grov og organiseret kriminalitet«. I svaret på spørgsmål 13 beskrives dog, at det også omfatter sager om simpel vold (§ 244). Hermed bliver påstanden om, at anvendelsesområdet med tiden vil udvide sig, bevist fra start, hvilket må bekymre selv fortalere for anonyme vidner. Politiforbundet skriver i sit høringssvar, at anvendelsen »... i høj grad [må] have undtagelsens karakter«. Efter ud-

valgsbehandlingen står det klart, at dette håb eller ønske ikke vil blive opfyldt.

S, SF og RV mener, det ville have klædt regeringen, om man havde lyttet til Politimesterforeningen og lavet en egentlig afgrænsning, f.eks. i lighed med kriterierne for indgreb i meddelelshemmeligheden.

S, SF og RV finder det afgørende, at befolkningen trygt kan udføre sin vidnepligt og dermed bidrage til et ordentligt og trygt samfund. Derfor har S, SF og RV også under Folketingets behandling påpeget, at de vidner, som reelt har noget at frygte, bør fritages frem for at skulle igennem hele systemet med de risici, det indebærer. Systemet skal ikke tage chancer på vidnets vegne ved at foregive at kunne garantere anonymitet.

S, SF og RV ønsker derudover at påpege, at dette lovforslag medfører yderligere opgaver for domstolene, som skal tage særskilt stilling til ønsket om anonym vidneførelse. Dette set i sammenhæng med regeringens øvrige lovforslag om straffeskærpelser (L118) og fangeflugt, udgang og aktindsigt (L140) og de budgetterede drastiske nedskæringer over for domstolene giver grund til skarp kritik af regeringens manglende ansvarlighed. S, SF og RV har søgt at få en tilkendegivelse fra regeringen om, hvorledes regeringen vil imødegå problemstillingen, men uden held. Man kan ikke skære i bevillingerne og samtidig pålægge flere opgaver, uden at det naturligvis får som konsekvens, at sagsbehandlingstiderne ved domstolene bliver længere. Dette er regeringens ansvar, og S, SF og RV beklager, at regeringen endnu ikke har vist rettidig omhu.

Enhedslistens medlem af udvalget kan ikke støtte lovforslaget, fordi det er en trussel mod retssikkerheden. Når den tiltalte ikke kender vidnets identitet, kan han/hun ikke vurdere, om vidnet eventuelt har egeninteresser i et forkert vid-

neudsagn. Ydermere kan det forekomme, jf. svar på spørgsmål 17, at forsvareren ej heller er til stede under afhøring af vidnet. Derfor vil Enhedslisten til lovforslagets 2. behandling stille et ændringsforslag, som skal sikre, at den tiltalte forsvarer vil være til stede under afhøring af anonyme vidner.

Enhedslisten har spurgt, hvor mange »tilfældighedsvidner« der er blevet overfaldet inden for de sidste 5 år, og fået det svar (S 742), at der ikke foreligger statistisk materiale til belysning heraf. Partiet finder det besynderligt, at regeringen foreslår en så væsentlig ændring uden at undersøge, hvor mange sager det drejer sig om.

Med lovforslaget frygter partiet også, at der skabes en forøget frygt i samfundet for at vidne, hvilket er meget uheldigt. Denne frygt er nærmest ubegrundet ifølge professor Eva Smith, jf. L 139 – bilag 3, idet det er så få vidner, som lider overlast. Enhedslisten tilslutter sig de øvrige tilkendegivelser, Retsudvalget har modtaget fra Eva Smith, og hørings svarene fra Advokatrådet og Landsforeningen af Beskikkede Advokater.

Enhedslisten mener, at der skal sættes ind over for frygten for at vidne. En kampagne mod vidneskrækken kunne bl.a. bestå i at lade vidner vente i et særskilt lokale i retsbygningen og at oplyse om den meget lille risiko, der er ved at vidne. Dette forudsætter ifølge Domstolsstyrelsen i modsætning til de bebudede besparelser øgede bevillinger.

Tjóðveldisflokkurinn, Inuit Ataqatigiit og Simut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Inge Dahl-Sørensen (V) Birthe Rønn Hornbech (V) nfm. Karsten Nonbo (V)
Jørgen Winther (V) Peter Skaarup (DF) Per Dalggaard (DF) Helge Adam Møller (KF)
Lars Barfoed (KF) Jann Sjursen (KRF) Erling Christensen (S) Lissa Mathiasen (S)
Morten Bødskov (S) Per Kaalund (S) Sandy Brinck (S) Anne Baastrup (SF) fmd.
Elisabeth Arnold (RV) Line Barfoed (EL)

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	56*	Enhedslisten (EL)	4
Socialdemokratiet (S)	52	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	1

* Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Bilag 1**Oversigt over bilag vedrørende L 139**

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar, fra justitsministeren
2	Forslag til tidsplan for udvalgets arbejde med lovforslaget
3	Henvendelse af 22/3-02 fra professor, dr.jur. Eva Smith, Det Retsvidenskabelige Institut A, Københavns Universitet
4	Spm. 1 om kommentar til henvendelse af 22/3-02 fra professor, dr.jur. Eva Smith, Det Retsvidenskabelige Institut A, Københavns Universitet, til justitsministeren
5	Yderligere høringssvar, fra justitsministeren
6	Spm. 2 om beskrivelse af afgrænsningen i den norske model for anonym vidneførsel, til justitsministeren Spm. 3 om anonymitet og pligt til at afgive forklaring, til justitsministeren Spm. 4 om, hvordan det afgøres, om et vidne er »tilfældigt«, til justitsministeren
7	Spm. 5 om, hvilken beskyttelse vidnerne blev tilbudt i voldssagen i Aalborg mod Hells Angels-rockeren Jønke, til justitsministeren
8	Kopi af svar på spm. 117 om vidnebeskyttelse i retssager, jf. alm. del – bilag 399, fra justitsministeren
9	Kopi af svar på spm. 118 om, at vidner og ofre skal have mulighed for særskilt venturum og særskilte adgangsforhold, jf. alm. del – bilag 401, fra justitsministeren
10	Spm. 6 om brugen af de beskyttende foranstaltninger for vidner, til justitsministeren Spm. 7, om regeringens besparelser på domstolene begrænser retternes muligheder for at yde vidner den optimale beskyttelse, til justitsministeren
11	Høringssvar og kommenteret høringsoversigt, fra justitsministeren
12	Spm. 8 om personer, der pålægges vidnepligt, selv om de forventede at kunne vidne anonymt, til justitsministeren Spm. 9 om forventninger om at kunne vidne anonymt, til justitsministeren
13	Spm. 10, om man i retsmødet afgør, om vidnet enten skal fritages eller afgive anonym vidneforklaring, til justitsministeren Spm. 11, om forsvarsadvokaten kan blive udsat for pres for at udlevere oplysninger om det anonyme vidne, til justitsministeren Spm. 12, om vidnets forklaring kan røbe vidnets identitet, til justitsministeren Spm. 13 om, i hvilke typer lovovertrædelser anonyme vidner kan anvendes, til justitsministeren Spm. 14, om vidnets identitet har betydning for tiltaltes forsvar, til justitsministeren
14	Spm. 15 om situationer, hvor anklagemyndigheden ikke kan bevise gerningsmandens skyld, til justitsministeren Spm. 16 om bygningsmæssige vanskeligheder ved at yde vidner den beskyttelse at kunne vente i et særskilt rum, til justitsministeren Spm. 17, om det vil være forsvarligt at dømme, når forsvareren heller ikke har været til stede, til justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
15	Svar på spm. 2 om beskrivelse af afgrænsningen i den norske model for anonym vidneførsel, fra justitsministeren Svar på spm. 3 om anonymitet og pligt til at afgive forklaring, fra justitsministeren Svar på spm. 4 om, hvordan det afgøres, om et vidne er »tilfældigt«, fra justitsministeren Svar på spm. 5 om, hvilken beskyttelse vidnerne blev tilbudt i voldssagen i Aalborg mod Hells Angels-rockeren Jønke, fra justitsministeren Svar på spm. 8 om personer, der pålægges vidnepligt, selv om de forventede at kunne vidne anonymt, fra justitsministeren Svar på spm. 9 om forventninger om at kunne vidne anonymt, fra justitsministeren Svar på spm. 10, om man i retsmødet afgør, om vidnet enten skal fritages eller afgive anonym vidneforklaring, fra justitsministeren Svar på spm. 11, om forsvarsadvokaten kan blive udsat for pres for at udlevere oplysninger om det anonyme vidne, fra justitsministeren Svar på spm. 12, om vidnets forklaring kan røbe vidnets identitet, fra justitsministeren Svar på spm. 14, om vidnets identitet har betydning for tiltaltes forsvar, fra justitsministeren
16	Svar på spm. 6 om brugen af de beskyttende foranstaltninger for vidner, fra justitsministeren Svar på spm. 7, om regeringens besparelser på domstolene begrænser retternes muligheder for at yde vidner den optimale beskyttelse, fra justitsministeren Svar på spm. 16 om bygningsmæssige vanskeligheder ved at yde vidner den beskyttelse at kunne vente i et særskilt rum, fra justitsministeren
17	Svar på spm. 1 om kommentar til henvendelse af 22/3-02 fra professor, dr.jur. Eva Smith, Det Retsvidenskabelige Institut A, Københavns Universitet, fra justitsministeren Svar på spm. 13 om, i hvilke typer lovovertrædelser anonyme vidner kan anvendes, fra justitsministeren Svar på spm. 15 om situationer, hvor anklagemyndigheden ikke kan bevise gerningsmandens skyld, fra justitsministeren
18	Program for Retsudvalgets interne ekspertmøde om lovforslaget
19	Spm. 18 om kommentar til artikel fra Weekendavisen: »En sur borgerpligt«, til justitsministeren
20	Spm. 19 om, hvad der sker, hvis det viser sig, at det anonyme vidnes identitet bliver afgørende, til justitsministeren Spm. 20 om Domstolsstyrelsens vurdering af, hvad lovforslaget vil koste, til justitsministeren Spm. 21 om teknisk bistand til ændringsforslag om begrænsning til alvorligste sager, til justitsministeren Spm. 22, om anonymitet er begrænset til navn, stilling og bopæl, til justitsministeren
21	1. udkast til betænkning
22	Svar på spm. 17, om det vil være forsvarligt at dømme, når forsvareren heller ikke har været til stede, fra justitsministeren
23	Svar på spm. 18 om kommentar til artikel fra Weekendavisen: »En sur borgerpligt«, fra justitsministeren Svar på spm. 19 om, hvad der sker, hvis det viser sig, at det anonyme vidnes identitet bliver afgørende, fra justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
	Svar på spm. 20 om Domstolsstyrelsens vurdering af, hvad lovforslaget vil koste, fra justitsministeren
	Svar på spm. 21 om teknisk bistand til ændringsforslag om begrænsning til alvorligste sager, fra justitsministeren
	Svar på spm. 22, om anonymitet er begrænset til navn, stilling og bopæl, fra justitsministeren
24	Spm. 23 om teknisk bistand til ændringsforslag, der sikrer, at der ikke kan afhøres anonyme vidner uden forsvarerens tilstedeværelse, til justitsministeren
25	2. udkast til betænkning
26	Svar på spm. 23 om teknisk bistand til ændringsforslag, der sikrer, at der ikke kan afhøres anonyme vidner uden forsvarerens tilstedeværelse, fra justitsministeren